

Тетяна СЛІПЧЕНКО

НАПРЯМКИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО МОНЕТАРНОГО МЕХАНІЗМУ В СВІТАІ СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Розглянуто напрямки гармонізації вітчизняного монетарного механізму в світлі сучасних євроінтеграційних процесів. Проаналізовано основні монетарні інструменти ЄЦБ та визначено шляхи раціоналізації монетарної політики Національного банку України з огляду на досвід ЄЦБ. Виокремлено етапи інтеграції вітчизняної банківської системи у єдиний європейський банківський простір.

Відомо, що фундаментальні зміни економічної політики європейських країн, спрямовані на забезпечення успішного функціонування Європейського валютного союзу, пов'язані із двома найбільш суттєвими моментами: по-перше, це необхідність дотримання у всіх економіках країн-членів "зони євро" низького рівня інфляції, здорових державних фінансів та стабільних курсів валют; по-друге, це застосування уніфікованих механізмів грошово-кредитного регулювання, що здійснює Європейський центральний банк та підпорядковані йому національні центральні банки з метою підтримання цінової стабільності, а також сприяння загальній економічній політиці Європейського Союзу. За таких обставин реалізацію стратегічної мети реформування вітчизняної економіки щодо її поступової інтеграції в європейські структури можна було б розглядати з позицій вирішення такого важливого завдання, як поступова адаптація фінансово-кредитної системи нашої країни до прийнятих у ЄВС стандартів. Очевидно, що шляхи вирішення цього завдання перебувають як у макроекономічній площині загалом, так і в межах функціонування центрального банку як головного елемента монетарного механізму регулювання економіки. Макроекономічні аспекти цієї проблеми визначаються можливостями обрання стратегічних цілей економічної політики дотримання критеріїв конвергенції, які були сформульовані в Маастрихтському договорі: рівень процентної ставки – не більше 5,42%, рівень інфляції – не більше 2,6%, дефіцит бюджету – не більше 3%, державний борг – не більше 60% [5, с. 29].

Розглядаючи напрямки інтеграції вітчизняної банківської системи у єдиний європейський банківський простір, варто виокремити можливих три етапи: перший – підготовчий, який передбачає досягнення центральним банком монетарної та фінансової стабільності, належної поінформованості суспільства про діяльність Національного банку України та Європейського центрального банку, розробка довготермінової монетарної стратегії, покращення банківського менеджменту, подальше впровадження нових форм звітності та обліку згідно зі стандартами ЄС. Другий етап можна охарактеризувати виконанням директив ЄС щодо уніфікації законодавства кожної країни-члена ЄС, зокрема в фінансовій та монетарній сферах. Третій етап ознаменовує вступ у зону євро і, як результат, передбачає адаптацію банківської системи України відповідно до вимог валютно-економічного союзу і харак-

теризується проведенням всіх операцій у сфері спільної грошово-кредитної політики зони євро за допомогою системи TARGET. Функціонування останньої базується на використанні наявних платіжних систем, децентралізації операцій, тобто передбачає збереження незалежності країн у проведенні операційних процедур та ринковому підході щодо регулювання валютних операцій.

Зазначимо, що європейські вимоги до центральних банків складаються з чотирьох основних позицій: підпорядкування всієї діяльності банку меті забезпечення дотримання стабільності цін; гарантування незалежності центрального банку у сфері формування і реалізації монетарної політики; недопустимість безпосереднього фінансування бюджетного дефіциту і прямого кредитування урядових структур; упровадження правила колегіальності у прийнятті важливих монетарних рішень. Моніторинг з боку ЄЦБ процесу інтеграції нових країн-членів можна звести до таких основних напрямків: номінальне та реальне зближення, пристосування валютного курсу, зміцнення банківського та фінансового секторів, стратегії та проведення монетарної політики, лібералізація руху капіталів і питання функціонування центрального банку та банківської інфраструктури. Реальне та номінальне зближення насамперед відображається в цінній динаміці і має важливе значення для проведення грошово-кредитної політики. Зближення реальних доходів і цін є особливо актуальним для трансформаційних економік, де так званий ефект Баласса-Самуельсона має значний вплив на здійснення монетарної та фінансової політики. Для грошово-кредитної політики це передбачає зосередження на стабільності цін і водночас на визнанні необхідності проведення відносних та абсолютних цінних пристосувань щодо цін головних торгових партнерів. Ці коригування передбачають, що протягом періоду надолужування очікувані темпи інфляції будуть дещо вищими за темпи в країнах – головних партнерах і партнерах у межах єврозони. Щодо валютного курсу зазначимо, що кожна країна-кандидат на приєднання до ЄС обирає власний валютний режим, який залежав від стартових умов для здійснення процесів трансформації в цих країнах. Іншим важливим напрямком інтеграції вітчизняного банківської системи в європейський банківський простір є стійкість та ефективність банківської, фінансової та платіжної систем. Щодо цього варто наголосити на таких моментах. По-перше, створення ліквідних ринків капіталу є необхідною умовою для ефективного проведення монетарної політики, по-друге, структурна слабкість фінансової системи може мати прихований вплив на трансмісійні монетарні механізми.

Варто зазначити, що можливості вдосконалення монетарного механізму залежать від ефективності застосування основних інструментів впливу на економіку, що використовують центральні банки розвинутих країн та котрі нині набувають певних уніфікованих форм у межах функціонування ЄЦБ, загалом визнаючи застосування ним трьох основних інструментів монетарного механізму: обов'язкових резервів, постійно діючих механізмів рефінансування та операцій на відкритому ринку.

Незважаючи на певні дискусії у виборі важелів грошово-кредитного регулювання, ЄЦБ визнав за необхідне використання обов'язкових резервів як ефективного механізму підтримання ліквідності кредитних інститутів і забезпечення стабільної кон'юнктури грошового ринку євро. Безпосередня дія зазначеного механізму залежить від величини встановленого центральним банком нормативу обов'язкових резервних відрахувань, що мають здійснювати комерційні банки. Згідно з методикою ЄЦБ резервні вимоги поширюються на всі види банківських депозитів та емітованих цінних паперів за винятком зобов'язань щодо кредитних інститутів, які формують обов'язкові резерви, а також установ Європейської системи центральних банків. Так, норматив обов'язкового резервування, встановлений нині ЄЦБ, становить 2% (при офіційно закріплених можливостях його зміни від 0 до 10%). Загалом

схему застосування мінімальних обов'язкових резервів Національним банком України можна вважати достатньою мірою наближеною до діючої практики розвинутих європейських країн, середня норма резервування в Україні за станом на 01.04.2008 р. становила 2,4% [9].

Водночас необхідно вказати на наявність суттєвих розбіжностей, усунення яких дасть змогу визначити шляхи подальшого вдосконалення системи обов'язкового резервування для комерційних банків нашої країни.

По-перше, на відміну від України, ЄЦБ на суму середнього значення обов'язкових резервів протягом періоду підтримання нараховує і сплачує проценти шляхом їхнього зарахування на рахунок комерційного банку. Для вирішення проблеми неефективного використання значних сум сформованих комерційними банками ресурсів Національному банку слід розглянути можливості нарахування плати за сформовані комерційними банками резерви (принаймні у розмірі половини від установленої облікової ставки), що могло б стати важливим засобом підвищення ефективності функціонування кредитних установ загалом.

По-друге, з метою підвищення ефективності механізму обов'язкового резервування можна запропонувати певні заходи щодо диференціювання величини резервних вимог. Таке диференціювання можна здійснювати за кількома критеріями: за термінами залучення коштів – чим вони короткотриваліші, тим вищі ставки резервування, і навпаки; за абсолютними сумами коштів, внесеними на банківські депозити; залежно від типів кредитних установ, їхніх розмірів, а також від вибору пріоритетів при здійсненні активних операцій [4, с. 138].

Саме запровадження елементів диференціювання резервних вимог за різними критеріями слід вважати одним із найбільш перспективних напрямків розвитку обов'язкового резервування в системі заходів грошово-кредитного регулювання економічних процесів в Україні, що може підвищити їхню гнучкість та ефективність. Загалом реалізація означених вище напрямків удосконалення системи мінімальних обов'язкових резервів може створити оптимальну схему застосування Національним банком України резервних вимог як інструменту впливу на діяльність комерційних банків, адекватного системі, котру використовує нині Європейський центральний банк.

Щодо постійно діючих механізмів рефінансування нині в Україні згідно з чинними нормативними актами НБУ передбачена можливість реалізації різних видів рефінансування, які власне використовують і національні банки ЄС, зокрема, переоблік векселів, ломбардні кредити, операції РЕПО, кредитні аукціони, прямі кредити. Проте основними формами рефінансування НБУ комерційних банків залишаються переважно операції РЕПО та ломбардне кредитування.

Попри певні обмеження щодо операцій рефінансування, зокрема під заставу комерційних векселів, запроваджені ЄСЦБ, у Європі домінують саме корпоративні (а не державні) цінні папери (зобов'язання) як забезпечення кредитів центрального банку. Національні центральні банки, які входять до ЄСЦБ, особливу увагу приділяють більш активному використанню в операціях рефінансування в ролі застави кредитних зобов'язань приватного сектору. Аналіз відповідних нормативних актів свідчить, що в країнах Євросоюзу реалізується політика, спрямована на зрівноваження часток зобов'язань приватного сектору та держави в операціях рефінансування ЄСЦБ. Центральні банки країн ЄС використовують корпоративні цінні папери при регулюванні грошово-кредитного ринку тому, що мають, на відміну від США, доступ до ринку цінних паперів компаній як фінансового, так і не фінансового секторів. Так, у Німеччині питома вага цінних паперів в активах та зобов'язаннях банків за станом на 01.01.2007 р. становила відповідно 20,2 і 28,8%. Загалом у кра-

їнах ЄС частка цінних паперів в активах банків досягає 34,6%, у зобов'язаннях – 57,6% [11]. При рефінансуванні банків під заставу корпоративних цінних паперів сума кредиту завжди менша від вартості застави. Ця маржа захищає центробанк при зменшенні вартості заставленого фінансового активу.

Базові вимоги ЄЦБ до порядку надання кредитів рефінансування стосуються насамперед видів цінних паперів, які мають відповідати високим параметрам надійності й ліквідності (наприклад, наявність юридичної адреси емітента в "зоні євро", котирування на фондових ринках ЄС тощо). Такі параметри можуть стати об'єктивною перешкодою для оцінювання операцій рефінансування НБУ як таких, що адекватні європейським стандартам.

Проте варто наголосити на тому, що центральний банк, допускаючи до предметів застави, які можуть бути прийняті під забезпечення кредитів рефінансування, облігації та векселі підприємств, сприяє розширенню попиту на цінні папери цього виду і таким чином активізує функціонування фондового ринку. З іншого боку, здійснюючи заходи з оцінювання кредитоспроможності емітентів, відбору адекватних боргових вимог, центральний банк тісно співпрацює з реальним сектором економіки. В комплексі з моніторингом підприємств це створює регулярну аналітичну основу для оцінювання тенденцій розвитку економіки, прогнозування макроекономічних показників та підвищення ефективності грошово-кредитної політики. Зазначимо, що в Україні не повною мірою сформовано конкретні механізми реалізації згаданих інструментів рефінансування. Зокрема, відсутнє необхідне методологічне забезпечення, не сформовано чітких критеріїв відбору емітентів корпоративних цінних паперів для операцій рефінансування, в системі НБУ немає відповідних структурних підрозділів, які б забезпечували об'єктивність прийняття рішень щодо адекватності запропонованого банком забезпечення та здійснювали роботу із супроводження кредитів. Для успішної реалізації заходів із рефінансування комерційних банків під заставу корпоративних цінних паперів вважаємо за необхідне:

- розробити методіку оцінювання кредитоспроможності емітентів боргових зобов'язань, які можна вважати кредитним забезпеченням. Для цього можна використати методологію дискримінантного аналізу з підвищеним рівнем значень шкали інтерпретації та експертну систему (з метою оцінювання якісних критеріїв кредитоспроможності);
- систематизувати підходи до оцінювання вартості цінних паперів – предметів застави. Особливу увагу при цьому слід звернути на розробку адекватних методик розрахунку ставок дисконтування.

Проблемою в умовах функціонування трансформаційної економіки є суттєве обмеження не лише можливості впливу політики облікової ставки центрального банку на економічні процеси, а й використання її лише як індикатора господарської кон'юнктури та загальної оцінки спрямування монетарної політики центрального банку. Так, при від'ємному значенні облікової ставки у кілька сотень і тисяч процентів (1992–1994 рр.) вона втрачає будь-який сенс як ціна кредиту, а останній є тільки емісійним ресурсом. Починаючи з кінця 1995 р., реальна облікова ставка НБУ набула стійкого позитивного значення щодо темпів інфляції [3, с. 214]. Однак і в сучасних умовах облікова ставка Національного банку має більшою мірою декларативний, аніж регулятивний характер у зв'язку з незначними обсягами кредитування центральним банком комерційних банківських установ.

Таким чином, маємо зворотну реакцію: не ринкові ставки реагують на зміну облікової політики центробанку (як у європейських країнах), а навпаки – ставки міжбанківського кредитування та дохідність ОВДП у підсумку визначали динаміку облікової ставки НБУ. Основним напрямком вдосконалення політики облікової ставки

як монетарного інструменту і наближення її до європейських стандартів слід вважати розширення можливостей комерційних банків отримувати кредити у Національному банку.

При цьому важливо пам'ятати, що адекватна реакція ринку на зміну процентних ставок центральним банком можлива лише за умов існування належного конкурентного середовища на ринку банківських послуг, коли відповідний стан ліквідності комерційних банків і доступ до централізованих кредитних ресурсів дає змогу вести ефективну конкурентну боротьбу за клієнта ціновими методами.

Важливим вектором трансформації монетарного механізму в контексті євроінтеграційних процесів є удосконалення використання такого інструменту грошово-кредитного регулювання, як операції на відкритому ринку. Як правило, основним об'єктом операцій центральних банків на відкритому ринку в європейських країнах є боргові зобов'язання держави. Нині операції на відкритому ринку за суттю визнані основним інструментом грошово-кредитного регулювання, який використовує ЄЦБ. Активне застосування операцій на відкритому ринку зумовлене певними перевагами цього інструменту грошово-кредитного регулювання (зокрема, належної контрольованості, оскільки обсяги здійснюваних операцій залежать від величини портфеля цінних паперів у центробанку або визначеної величини щодо збільшення резервів комерційних банків, а також достатнього рівня гнучкості, тому що в разі припущення помилки у прогнозі ситуації на грошовому ринку її можна виправити, застосувавши контрактивні дії). Важливість цього інструменту для ЄЦБ визначається передусім необхідністю забезпечення активного коригування процентних ставок грошового ринку євро, а також регулювання ліквідності банківських установ у країнах ЄС, що може доволі оперативно позначитися на обсягах кредитування і грошової маси, а отже, на рівні інфляції в країнах "зони євро".

Переваги операцій на відкритому ринку в системі заходів реалізації монетарної політики вказують на необхідність їхнього активного розвитку і в Україні. Однак нині вони не набули визнання як основний важіль впливу центрального банку на перебіг макроекономічних процесів і кредитне забезпечення економіки. Незважаючи на те, що ст. 25 і 29 Закону України "Про Національний банк України" ці операції віднесені до основних засобів грошово-кредитної політики, їхня практична реалізація пов'язана з певними труднощами [6, с. 98].

Насамперед необхідно зазначити, що як об'єкти операцій на відкритому ринку законодавством визначено не лише казначейські зобов'язання, а й власні зобов'язання НБУ (депозитні сертифікати), комерційні векселі, інші цінні папери та боргові зобов'язання. Світовий досвід реалізації грошово-кредитної політики центральними банками в розвинутих країнах вказує на пріоритетність використання саме державних боргових зобов'язань як основного об'єкта провадження регулятивних заходів через операції на відкритому ринку.

Однак неефективна політика уряду в сфері державних запозичень протягом 1996–1998 рр., виявом чого стала надмірна емісія боргових зобов'язань та штучне утримання їхньої надвисокої дохідності, в підсумку призвела до краху ринку ОВДП в Україні та підриву довіри інвесторів до цього виду вкладень, позбавивши Національний банк головного об'єкта реалізації операцій на відкритому ринку, внаслідок чого НБУ перетворився на головного покупця державних боргових зобов'язань [2, с. 16]. З огляду на це вести мову про розвиток операцій на відкритому ринку як активного інструменту монетарної політики НБУ можна лише за умови відродження повноцінного ринку державних цінних паперів – насамперед у плані відновлення у потенційних інвесторів довіри до облігацій, що може бути забезпечено лише при беззастережній гарантії з боку Міністерства фінансів своєчасної виплати основного

боргу та процентів за державними зобов'язаннями. Нині головним інструментом грошово-кредитного регулювання Національного банку в системі операцій на відкритому ринку, що певною мірою можна вважати наближеним до практики реалізації монетарної політики ЄЦБ, є випуск депозитних сертифікатів.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що дієвість монетарного механізму в Україні нині не перебуває на рівні, адекватному вимогам європейської економіки, та не відповідає ролі і місцю у ній центрального банку, що вказує на необхідність подальшого вдосконалення розглянутих вище монетарних інструментів з урахуванням досвіду методологічних розробок у цій сфері ЄЦБ.

Ще одним напрямком гармонізації монетарних інститутів України та ЄС є адаптація вітчизняного банківського законодавства до чинного законодавства ЄС та утвердження принципу незалежності НБУ. Так, згідно зі ст. 21 Протоколу "Про статут ЄСЦБ та ЄЦБ" будь-які види кредитування з боку ЄЦБ чи національних центральних банків на користь інституцій, центральних, регіональних, місцевих органів влади або інших структур, що керуються нормами публічного права, Європейської спільноти, а також пряма купівля від них боргових паперів є забороненою [10]. Варто наголосити, що ситуація з прямим кредитуванням державного сектору економіки, покриттям бюджетного дефіциту, єдиним джерелом якого був НБУ в 1992–1993 рр., не має повторитись в Україні за жодних обставин. Зауважимо, що незалежність центрального банку не може бути абсолютною, оскільки монетарна політика, яку визначає центральний банк, є складовою загальної економічної політики держави. Проте нині незалежність НБУ відстоюється у складному процесі взаємодій із Верховною Радою, Президентом та Кабінетом Міністрів України, в ході якого НБУ мусить доводити спроможність приймати професійні рішення, що відповідають завданням підтримання стабільної грошової одиниці незалежно від впливу політичних сил. Отже, Національний банк України бере активну участь у процесі адаптації національних правових норм до європейського законодавства у сфері монетарної політики та банківської справи.

Проте, на жаль, в Україні на сучасному етапі не відпрацьовано механізму постійної адаптації національного банківського законодавства. Внесення змін і прийняття нових Директив в ЄС має автоматично спонукати до нормотворчого процесу у суб'єктів законодавчої ініціативи. Для виконання визначених цілей Національному банку України бракує функціональної незалежності. Він повинен отримати більшу свободу в здійсненні грошово-кредитної політики та нагляду за фінансовим сектором. З огляду на це необхідне посилення незалежності НБУ, в тому числі шляхом внесення змін до Закону України "Про Національний банк України" з метою приведення його у відповідність до стандартів ЄС. Результати аналізу Центру соціально-економічних досліджень CASE Україна свідчать про те, що акти, які регулюють діяльність НБУ та уряду, ні формально, ні фактично не відповідають критеріям ЄС щодо незалежності центрального банку. Значення індексу Цукермана для України коливаються в межах від 0,42 до 0,69, а на сучасному етапі становлять 0,52. Результат слід тлумачити таким чином: "ступінь незалежності" НБУ дорівнює 52% від значення ідеального показника [1, с. 152]. Для гарантування незалежності НБУ важливим є формальне закріплення у законодавстві питань, пов'язаних із персональною та фінансовою його незалежністю. Для забезпечення персональної незалежності НБУ необхідно внести зміни до Закону України "Про Національний банк України" з метою встановлення чітких вимог до членів Ради Національного банку України та визначення правових підстав для припинення повноважень голови НБУ і членів Ради Національного банку України. Важливим є запровадження правила "ефекту оголошення" щодо перспектив грошово-кредитної політики та розвитку банківської системи,

згідно з яким заяви про можливі зміни у політиці НБУ оголошували б лише відповідні посадові особи НБУ. Введення цього правила не заперечує активної співпраці НБУ з іншими органами влади та управління. Ще одним важливим напрямком гармонізації вітчизняного монетарного механізму в євроінтеграційному контексті також є забезпечення прозорості діяльності національного банку. Політично прозорим вважається центральний банк, який має чітку мету, виражену в цифрах. Економічна прозорість передбачає оприлюднення статистичних даних, які використовують при прийнятті рішень, прогнозних моделей і власне прогнозів центрального банку. Щодо застосування принципу прозорості загалом експерти одностайні. Комунікації – це головний інструмент управління економічними очікуваннями населення та бізнесу. Прозорість дає змогу підвищити рівень довіри до центрального банку і більш ефективно управляти грошовою масою. За оцінюванням дослідників Університету Тілбурга, підвищення прозорості центробанку забезпечує зменшення вартості грошей в економіці. На перший погляд, НБУ не випадає із загальної тенденції: відомство публікує більше аналітичних даних й удосконалює власний сайт (оприлюднило проект Зеленої книги “Як зміцнити роль НБУ у забезпеченні цінової стабільності”, в якому порушується питання комунікацій). Проте досягнення команди Стельмаха вважаємо сумнівними. Прес-конференції в Нацбанку стали рідкістю, як і інтерв’ю голови, а без публічності керівника аналітичні розробки працівників центробанку є невагомими. Зазначимо, що НБУ з трьома балами із п’ятнадцяти можливих виявився найменш прозорим у Європі, після російського та хорватського центральних банків.

Євроінтеграційні прагнення України передбачають розробку монетарної стратегії як основи ефективної грошово-кредитної політики. Відповідно до ст. 2 Протоколу “Про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку” головна мета ЄЦБ полягає у підтриманні цінової стабільності в ЄВС [10]. Уперше про майбутній пріоритет монетарної політики в Україні було заявлено в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2002 р.: “Національний банк поступово створюватиме умови, необхідні для переходу в перспективі до визначення інфляції пріоритетним цільовим орієнтиром грошово-кредитної політики, тобто до прямого таргетування інфляції...” [7, с. 8]. Основними положеннями середньотермінової стратегії грошово-кредитної політики НБУ на 2009 р. проголошено орієнтацію на необхідність поступового переходу до монетарного режиму, що ґрунтується на ційовій стабільності [9], проте встановлення в Україні цільових показників інфляції має базуватись на певних макроекономічних, фінансових та інституційних умовах, серед яких макроекономічна та фінансова збалансованість, перехід до режиму вільного плавання обмінного курсу, достатній розвиток ринку цінних паперів, трансмісійних механізмів, комунікації центрального банку із суб’єктами господарювання і населенням. Зауважимо, що створення таких умов потребує часу.

Варто в процесі дослідження монетарного механізму в контексті європейського вектору розвитку інтеграційних процесів в Україні проаналізувати також проблеми банківської євроінтеграції. Вивчення стану та аналіз тенденцій розвитку банківської системи дають підстави стверджувати, що вона здебільшого сформована за європейськими стандартами та відповідає вимогам та рекомендаціям Базельського комітету. Переформатування українського банківського сектору відбулось у 2006–2007 рр. не тільки під впливом іноземного банківського капіталу, а й за рахунок активного виходу вітчизняних банків на міжнародні фінансові ринки. Завдяки цьому в Україні приріст банківських активів суттєво перевищив приріст грошової маси, тобто сформувався суттєвий розрив між цими показниками. Якщо в 2002 р. приріст грошової маси на 8% випереджав приріст банківських активів, то у 2007 р. – активи на 13,5% перевищили приріст грошової маси [12]. Це свідчить про те, що монета-

рне забезпечення економічного зростання перестає залежати лише від внутрішньої емісії коштів.

Як повідомив НБУ, частка іноземного капіталу в українській банківській системі збільшилася з 27,6% на початок 2007 р. до 35% за станом на 01. 01. 2009 р. Збільшення присутності нерезидентів відбувалося одночасно зі зростанням капіталізації банківської системи. За 2008 р. зареєстрований статутний капітал банків збільшився на 63% – з 26,3 млрд. грн. до 42,873 млрд. грн. [9].

Загалом збільшення кількості іноземних банків в Україні пояснюється інтересом до економіки, що динамічно розвивається, і ненасиченого ринку банківських послуг. Також іноземні банки в Україні можуть отримати більшу норму прибутку (через високий ризик інвестицій), аніж у "своїх" країнах. З огляду на євроінтеграційну орієнтацію економічної політики України позитивним є те, що близько 65% інвестицій у банківську сферу становлять інвестиції з європейських країн, у тому числі 40% – з країн-членів ЄС.

У процесі євроінтеграції центральний банк країни вдосконалює власну організаційну структуру та принципи функціонування згідно з нормативами ЄСЦБ, а також готує банківський сектор до запровадження стандартів ЄС. На сучасному етапі розвитку євроінтеграційних процесів в Україні НБУ має спрямувати власні дії на вирішення таких завдань грошово-кредитної політики в контексті європейської інтеграції:

- юридично-правові (впорядкування відповідно до директив ЄС роботи вітчизняної фінансової системи загалом і банківської зокрема);
- підтримання макроекономічної стабілізації, низького рівня інфляції, стабільності курсу національної грошової одиниці, врівноваженого платіжного балансу;
- вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням мінімальних резервів і безпеки позикових операцій, моніторинг і контроль за операціями з цінними паперами, ліквідність банківського сектору;
- платіжні системи (правила та умови участі в роботі системи TARGET, безпека платіжних систем у контексті використання електронних платіжних інструментів і розвитку систем використання електронних грошей);
- фінансова та банківська статистика (вдосконалити методологію формування грошової та банківської статистики згідно з міжнародними стандартами);
- підтримка подальшого розвитку фондового ринку;
- забезпечення "здорової" фінансової системи, оскільки слабка банківська система є перешкодою для здійснення ефективної монетарної політики, зниження кредитних та валютних ризиків для фінансово-кредитних установ, підвищення рівня довіри населення до банківської системи;
- співробітництво в галузі наукових досліджень (теоретична та фактична конвергенція української економіки внаслідок приєднання до ЄС, моделі прогнозування імпорту та експорту, технологічний прогрес і його вплив на банківський сектор);
- співробітництво з ЄЦБ у галузі вивчення впливу нормативно-правових актів на фінансовий стан кредитних установ;
- забезпечення прозорості діяльності центрального банку як головного інструменту управління економічними очікуваннями населення та бізнесу.

Очевидно, що Україна в межах стратегічного курсу більшою мірою тяжіє до європейської інтеграції, однак при цьому потрібно усвідомлювати, що входження в єврозону позбавляє суверенітету щодо формування й управління власною національною грошовою системою. В цьому разі у компетенції місцевих центральних

банків, що належать до єврозони, перебувають переважно наглядові і частково нормативні функції. Вважаємо, що для адаптації вітчизняної банківської системи до вимог європейського товариства доцільно: привести національне законодавство у відповідність до європейських стандартів, забезпечивши, з одного боку, захист прав кредиторів, а з іншого – зменшивши ризик банківських операцій; розробити механізми управління ризиками як на загальнодержавному, так і на рівні окремих банків; стимулювати підвищення капіталізації вітчизняних банків; удосконалити проведення грошово-кредитної політики на основі вимог євроконвергенції.

Література

1. Фьостер А. Перспективи інтеграції української економіки в Європейську економічну та валютну зону: грошово-валютні аспекти / А. Фьостер // Журнал європейської економіки. – 2008. – Том 5 (№ 2). – С. 150–154.
2. Дзюблюк О. Грошова система України : глобалізаційні фактори впливу / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 7. – С. 14–19.
3. Дзюблюк О. Оптимізація грошово-кредитної політики в Україні в світлі тенденцій європейської валютної інтеграції / О. Дзюблюк // Вісник ТАНГ. – 2000. – Спеціальний випуск № 15–1. – С. 214–219.
4. Козюк В. В. Трансформація центральних банків в умовах глобалізації: макро-економічні та інституційні проблеми: монограф. / В. В. Козюк. – Тернопіль: Астон, 2005. – 320 с.
5. Мельник А. Трансформаційні процеси в країнах Центральної та Східної Європи і Україна // Вісник ТДЕУ. – 2006. – № 5–1. – С. 25–32.
6. Монетарний трансмісійний механізм в Україні: науково-аналітичні матеріали. Вип. 9 / В. І. Міщенко, О. І. Петрик, А. В. Сомик, Р. С. Лисенко та ін. – К.: Нац. банк України, Центр наукових досліджень, 2008. – 144 с.
7. Основні засади грошово-кредитної політики на 2002 рік. Затверджено рішенням Ради Національного банку України від 10. 09. 2001. – № 13.
8. The Monetary Policy of the ECB 2007. – Frankfurt am Main : European Central Bank, 2007. – 126 p.
9. <http://www.bank.gov.ua>.
10. <http://www.ecb.int>.
11. <http://www.bundesbank.de>.
12. <http://tema.in.ua/article/2458.html>.